

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

19. Non datur medium inter charitatem & culpabilem cupiditatem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

impelluntur, esse talem, ut eo mundum velut
amicum diligant, utque eo creaturis quibus-
cunque tandem, non creatore frui velint, ex-
ploratum est; cum extra creatorem quem non
diligunt, nihil nisi creatura quam diligunt
cogitari possit. Non est igitur ille amor ipso-
rum à Deo. Vnde igitur, nisi ex mundo, &
ex diabolo, dicente Apostolo, cum vetuisset
Mundum diligere & ea que in mundo sunt: quoniam
omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, &
concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, qua non
est ex patre, sed ex mundo est. Vnde & Augusti-
nus de malorum cupiditatibus disputans, qui-
bus mundum diligunt, & eius dilectione aspe-
ra multa patiuntur: Malorum, inquit, concu-
piscencia, propter quam in eis est falsa patientia, non
est ex patre, sicut dicit Apostolus Iohannes, sed ex mun-
do. Ex quo sequitur amorem illum huius mun-
di, qui infideles in omnibus operibus agitat,
non esse aliud omnino, nisi illam libidinem ge-
neralem, & illam peruersam & culpabilem cu-

Lib. de Pa-
t. c. 18.

piditatem, quæ ut Augustinus loquitur, in toto
malefaciendi genere dominatur: & ab illo defini-
tur esse earum rerum amorem, quas potest quisque
inuitus amittere: sub quibus omnis omnino crea-
tura comprehenditur. Qua de re quia multa
superius de concupiscentia disputando dixi-
mus, & ex immobilibus Augustini principiis
demonstravimus, talem libidinem seu cupidi-
tatem tanquam culpabilem, ut ipse vocat, sine
peccato esse non posse, utpote cum hæc ipsa sit
peccati definitio: Amor rei, quam quis inuitus po-
test amittere, hoc est, amor cuiuscunque creatu-
ra, nolumus ea hic cum cædior lectoris iterare,
Satis est enim hic apparuisse ex illis Augustini
exploratissimis regulis quibus toti illi tres li-
bri de libero arbitrio incumbunt, impossibile
esse ut ullum opus infidelium à peccato excu-
setur; cum extra amorem creatoris, quo pe-
nitus caret, nihil esse possit, nisi culpabilis
illa cupiditas, sive amor creaturæ.

Lib. 1. de
arb. 1. 2. 9.

C. 1.

C A P V T X I X.

Non datur medium inter charitatem & culpa-
bilem cupiditatem.

HÆC ergo ratio à priori est, quam
tanquam immobilem & ex æterna
lege pendente Augustinus tradit,
cur nullum detur medium inter cha-
ritatem atque culpabilem cupiditatem, chari-
tatem, inquam, non illam propriè dictam, qua
Deus super omnia diligitur, sed illam genera-
lem, qua Deus gratis & propter se, sive super
omnia, sive nondum super omnia, diligitur.
Nam hoc sensu accepta charitate nihil dicitur
aliud, quam nullum esse medium inter amo-
rem Dei amoremque creaturæ. Omnes enim
affectus animi in alicujus rei amore velut car-
dine versantur: qui cum non possit esse alius,
nisi vel creatoris vel creaturæ, & ille bonus,
hic culpabilis sit, utpote amor mundi ab Apo-
stolo vetitus, & juxta Augustinum ipsa ratio
peccati, quæ in omni malefaciendi genere
dominatur, profecto liquet omnem amorem
præter istam charitatem, esse illam culpabilem
cupiditatem. Quod sicut ex principiis ejus
dati manifestissime sequitur, ita & planissimis
verbis subinde docuit. Quid enim expressius,
& generalius, & in ipsa ratione veritatem de-
monstrante fundatius dici potest, quam id
quod in libris de Trinitate docet: Nemo vo-
lens aliquid facit, quod non in corde suo prius dixerit.
Ecce omnis omnino actionis humanæ princi-
pium statuitur verbum cordis. Pergit igitur:
Quod verbum amore concipitur sive creatura, sive
creatoris, id est, aut naturæ mutabilis, aut incommu-
tabilis veritatis. Ecce amorem generalissimè &
immediata divisione discretum in amorem
creaturæ & creatoris, ex quo omne verbum
cordis concipitur, & omnis actio fluat. Sed
quid inde? Ergo, infert Augustinus, aut cupi-

Lib. 9. de
Trinit. c. 7.
c. 8.

ditate, aut charitate. Sed quid est ista cupiditas,
quæ charitati ex aduerso dividitur? Audi
consequentia: Non quod non sit amanda creatura:
sed si ad creatorem referatur ille amor, non iam cupi-
ditas, sed charitas erit. Tunc enim est cupiditas, cum
propter se amatur creatura. An forte subinde li-
cite sic amatur creatura, ut non sit vitiosa cu-
peditas? Tunc non uentem adiuvat, sed corrumpit
fruentem. Hæc Augustinus; qui ex protello
non potuisset clarius rem istam declarare,
quam aliud agendo fecit. Non enim vocatur
cupiditas, nisi quando mundus diligitur quod
Christus vetat; hoc est, quando aliqua res
mundi, seu aliqua creatura simpliciter ama-
tur, aut propter se diligitur, sicut omnes infi-
deles in omnibus suis actionibus aliquam di-
ligunt. Tunc enim est illa propriè dicta &
culpabilis cupiditas, quam Augustinus earum
rerum, ut diximus, amorem esse definiuit, quas
potest quisque inuitus amittere, hoc est, ut ante di-
xerat, naturæ mutabilis seu creaturæ. Quid
verò & illo loco absolutius? Quapropter non est
præcipue videndum in hac questione, qua de Trinitate
nobis est, & de cognoscendo Deo, nisi quid sit vera
dilectio, imò verò, quid sit dilectio. Ea quippe dilectio
dicenda est, quæ vera est, alioquin cupiditas: atque ita
cupidi abusive dicuntur diligere, quemadmodum cupere
abusively dicuntur diligunt. Hæc est autem vera di-
lectio, ut inhærentes veritati insit vivamus &c. Quid
etiam illo loco manifestius? Quancumque voluntas
miram si potest in medio quodam ita consistere, ut nec
bona nec mala sit. Aut enim iustitiam diligimus, &
bona est, & si magis diligimus, magis bona, si minus,
minus bona est: aut si omnino non diligimus, non
bona est. Quis vero dubitet dicere, voluntatem nullo
modo iustitiam diligentem, non modo esse malam,
sed etiam

Lib. 1. de
lib. arbit. 1.

Lib. 9. de
Trinit. c. 4.

Lib. 9. de
Trinit. c. 1.

sed etiam pessimam voluntatem? Vbi certum est per bonam & malam voluntatem ipsos motus voluntatis intelligi. Nam paulo post ipsam conversionem ad Deum & aversionem dicit esse bonam & malam voluntatem: & illas Scripturas profert, ad probandum bonam voluntatem esse ex Deo, quibus semper probare solet, motum cordis quo diligimus Deum esse ex Deo, videlicet: *Præparatur voluntas à Domino: Deus operatur, in nobis velle.* Et huiusmodi.

Scopus illius disputationis Augustini idem prorsus clamat. Vult enim convincere Pelagianos, qui dicebant bonam voluntatem esse ex Deo, quia natura humana & liberum arbitrium, sine quo bona voluntas esse non potest, est ex Deo. Vbi planum est, eos bonum affectum nomine bonæ voluntatis intelligere. Convincit autem eos Augustinus, quia sic & mala voluntas esset ex Deo, quia & ipsa in homine, si non homo esset, esse posset. Vnde mox ita distinguit bonam voluntatem, à potentia voluntatis, ut illius usus non possit esse malus, quod certissimum est, de ipso motu aut affectu intelligendum, cuius usus non potest esse malus. Ex quo sensu Augustini nata est illa solemnis bonæ voluntatis definitio, crebroque repetita, quod non aliud sit bona voluntas, quam *charitas, quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo.* Iuxta quam dicit in libris de Civitate Dei: *Recta voluntas est, bonus amor, & voluntas perversa malus amor.* Hinc & illa doctrina solemniter ejus, quod arbor bona & mala, de cuius fructibus Christus loquitur, non sit aliud quam voluntas bona & mala, hoc est, charitas & cupiditas, ut alibi loquitur. Illa *possibilitas* (voluntatis) utriusque radice est *capax*, quia non solum potest homo habere charitatem, qua sit arbor bona, sed potest etiam cupiditatem, qua sit arbor mala. Sed cupiditas hominis, qua vitium est, hominem habet avaritiam, vel hominis deceptorem, non hominis creatorem. Ipsa est enim concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi, qua non est ex parte, sed ex mundo est. *Charitas autem, qua virtus est, ex Deo nobis est.* Iuxta hanc igitur doctrinam in Augustino frequentissimam & certissimam etiam in illo libro de peccatorum mentis loquitur, cum voluntatem dividit in bonam & non bonam; quarum illa ex Deo sit, hæc ex nobis, quam esse definit malam seu pessimam voluntatem. Eadem enim hæc omnino divisio cum ea, qua dividitur amor in rectum & perversum, voluntas seu volitio in charitatem & cupiditatem, quarum illa sit radix omnium bonorum, hæc radix omnium malorum. Nam hoc sensu sapè Augustinus illum Apostoli locum usurpat. Et generaliter alibi de peccatis omnibus dicit: *Cum peccat homo, non secundum charitatem, sed secundum cupiditatem peccat, secundum quam non est natus ex Deo.* Iuxta hanc igitur cupiditatis acceptionem, quæ apud Augustinum solemnissima est, sic iterum alibi omnem voluntatem sive volitionem dividit in charitatem & cupiditatem vitiosam (neque enim alia cupiditas, nisi vitiosa ima-

ginanda est (in tantum libera est voluntas) quia in tantum liberata est, & in tantum appellatur voluntas. Alioquin tutius cupiditas, quam voluntas proprie nuncupanda est. Ista enim divisione hoc docet Augustinus, voluntatem esse aut liberam seu liberatam à peccato concupiscentiæque dominante, aut peccato adhuc servientem: illam esse charitatem, hanc cupiditatem. Nam de motu voluntatis eum loqui, ex eo patet, quod mox adjicit: *Quæ cupiditas non est aliæ nature additamentum, sicut Manichæi desipiunt, sed nostra vitium: à quo non sanamur nisi gratiâ Salvatoris.* Et manifestius ex eo, quod admittat ibidem cupiditatem nihil aliud esse quam voluntatem vitiosam, peccato que servientem. Cujus voluntatis definitionem in eodem loco dederat, esse motum animi cogente nullo ad aliquid vel non amittendum, vel adipiscendum. Nam ex illa definitione difficultas nata fuerat, utrum voluntas non liberata à dominante concupiscentia, seu, utrum cupiditas etiam voluntas, hoc est, motus animi &c. vocari posset.

Hujus igitur immediatæ oppositionis consideratione inter charitatem atque cupiditatem dicit Augustinus in Psalmum decimum octavum: *Qui noluerit servire charitati, necesse est ut serviat iniquitati.* Familiare quippe est ipsi nomine iniquitatis cupiditatem intelligere: sic crebro intelligit illud Psalmi: *Et non dominetur mihi omnis iniquitas.* Ex eodem immediatæ oppositionis intuitu dixit in Enchiridio ad Laurentium: *Regnat enim carnalis cupiditas, ubi non est Dei charitas: quo nihil profectò generalius dici posset.* Significat enim quicquid boni quisque facere conatur secundum legem sine charitate, hoc fieri ex dominante cupiditate. Nam cum dixisset, quod sine charitate *ubere lex poterit, non iurare, & prævaricatorem in super facere; rationem prævaricationis inde petit, quia regnat cupiditas, ubi non est Dei charitas.* Quasi dicat, quia in omni actione observandi legem impellit hominem absente charitate cupiditas; nimirum, quia impellit eum amor cuiuscunque creaturæ, cuius vel adipiscendi vel non amittendi cupiditate facit quicquid facit, & patitur quicquid patitur. Tolerantia quippe malorum non proficitur nisi ex amore bonorum: qui quo ferventior fuerit, eo tolerantia est obstinatio. Docet hæc præclare in libro de Patientia Augustinus, & eandem oppositionem charitatis atque cupiditatis evidentissimè, præclarissimè, & quasi ex professo docet. Nam eos reprimens, qui patientiam iustorum ex arbitrii viribus esse posse censabant, sicut patientiam injulorum: *Qui hæc dicunt, inquit, non intelligunt, & quem que iniquorum tanto esse ad quacunquæ mala præferenda duriores, quanto in eo maior est cupiditas mundi: & quem que iulorum tanto esse ad quacunquæ mala præferenda fortiores, quanto in eo est maior charitas Dei.* Nempe, quia, ut Apostolus dicit, *Charitas omnia tolerat.* Postquam Scripturam statim adjicit: *Quanto ergo maior est in sanctis charitas Dei, tanto magis pro eo quod diligitur omnia tolerantur.* Et quanto maior est in peccatoribus cupiditas mundi,

Lib. de grat. Christi. c. 21.

Lib. de civ. Dei. c. 11.

Lib. de grat. Christi. c. 21.

Lib. de civ. Dei. c. 11.

lib. de pecc. c. 11.

In Psal. 10.

Enchir. c. 117.

Lib. de Patientia c. 17.

tas mundi, tanto magis pro eo quod concupiscitur, omnia tolerantur. Ac per hoc inde est patientia vera iustorum, unde est in eis charitas Dei: & inde est patientia falsa iniquorum, unde est in eis cupiditas mundi. Propter quod dicit Iohannes Apostolus: Nolite diligere mundum, nec ea que in mundo sunt. Si quis dilexerit mundum, dilectio Patris non est in ipso. Hæc igitur concupiscentia, que non est ex Patre, sed ex mundo, quanto fuerit in homine vehementior & ardentior, tanto sit quisque pro eo quod concupiscit omnium inlestiarum dolorumque patientior. Qua de causa talem patientiam ex mundi, hoc est rei cupisque mundanæ dilectione proficiscentem vocat terrenam, animale[m], diabolicam: qua tanto dardior, quanto cupidior; & eo tolerabilius mala sustinens, quo ipsi sit peior. Et aliquanto post generalissimè adijcit: In bonis charitas Dei est, que tolerat omnia; sicut in malis mundi cupiditas. Et ejus gloriationem de viribus propriæ voluntatis dicit esse gloriationem, tanquam de stupore morbi, non de robore sanitatis; esse insaniam, non patientiam, seu dementia[m]. Voluntas ista tanto videtur patientior accuborum malorum, quanto est avidior temporalium bonorum, quia maior æternorum. Et ejus objectum definiens, generaliter vocat eam voluntatem vel errore dementem, vel appetitu cuiuslibet mundanæ delectationis ardentem. Ex quibus clarissimè patent multa. Primum, omnem omnino tolerantiam malorum, quæ quis charitate carens patitur, necessariò ex mundi dilectione proficisci. Cùm enim tolerantia mali non possit nasci nisi ex amore boni, si non fuerit ille amor Dei, mundi amorem esse prorsus necessarium est. Secundum quicquid appetit homo, & consequenter quicquid facit charitate carens, ex mundi dilectione appeti. Omnis enim appetitus & actio ex alicujus rei dilectione nascitur: si non ex dilectione Dei, quia, ut supponimus, deest charitas, ergo ex dilectione mundi. Cùm enim nihil omnino diligendo & agendo appeti possit, quin pro eodem aliquid mali, si occurreret, posset tolerari, hoc ipso quo mala omnia, quæ charitate delituti tolerant, ex mundi cupiditate tolerant, etiam consequenter quicquid appetunt ex mundi cupiditate appetunt. Tertium, hanc mundi cupiditatem live dilectionem non esse amorem aliquem indifferentem, vel innoxium, sed prorsus malum: quia non est ex Patre, sed ex mundo, & ex diabolo; stupor morbi, non robur sanitatis: Patientia quæ ex ea sequitur est terrena, est animalis, est diabolica, eo peior, quo cupiditas major, nec patientia, sed dementia. Quæ sanè omnia luculentissimè declarant, ubi non est Dei charitas, non aliud esse posse nisi illam culpabilem cupiditatem: quia quicquid non fit ex amore Dei, non potest aliunde quam ex mundi cupiditate fieri, live bona quælibet appetantur, live mala quælibet tolerantur. Itaque cùm Iulianus, & Gentiles, & Christianos dolorum contemptu claruisse, gloriantur, ut arbitrium voluntatis suis viribus aliud quam peccare posse monstraret, respondet ei ex eadem generalissima charitatis Dei & cupiditatis mundi oppositione Augu-

stinus: Audite, & intelligite, fortitudinem gentilium mundana cupiditas, fortitudinem autem Christianorum Dei charitas facit, que diffusa est in cordibus nostris, non per voluntatis arbitrium quod est in nobis sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. Nimirum hoc vult, non aliam esse posse fortitudinem seu malorum tolerantiam in Gentilibus, nisi quæ ex mundi cupiditate seu dilectione proficiscitur: quia in illis nullus amor boni esse potest, unde nascatur mali tolerantia, nisi mundi cupiditas. Quid enim, quæso, Gentilis diligit live in agendo live in patiendo, si non mundum diligit? Fallissimum enim esset eorum fortitudinem ex mundi cupiditate proficisci, si aliud quippiam quam mundum, vel ex alia quam huius mundi cupiditate concupiscerent. Quapropter ista postrema sententia præclarissima, & in Augustini scriptis, ut jam deduximus, fundatissima tantopere sancto Prospero, & Araucanis Patribus placuit, ut eam ille ex Augustini libris excerpserit & inter sententias ejus repopulerit: hi vero ex ea Canonem Concilij sui decimum septimum nullo verbulo commutato fabricaverint. Nempe ut oculis Christianis illam eriperent opinionem, qua putare possent, in hominibus infidelibus charitate carentibus ullam malorum tolerantiam, & consequenter ullam bonorum concupiscentiam esse posse, quæ non ex mundi cupiditate (quam tantopere reprehendit Augustinus scripturis ei præcipientibus) nasceretur.

Hanc igitur doctrinam Augustini, & Concilij Araucanicis expressit autor libri de Trinitate & Vnitate Dei, qui inter opera sancti Doctoris circumfertur, quando dicit: Spiritus interpellat, id est, interpellare nos facit, que sunt secundum Deum. Quod nisi faciat, non oramus nisi secundum hunc mundum, ad explendam concupiscentiam carnis, & concupiscentiam oculorum, & ambitionem seculi, que non sunt ex Patre, sed ex mundo. Quasi diceret, si non oramus ex charitate secundum Deum, oramus ex mundi cupiditate, que non est ex Patre. Qui locus verbotenus ex Augustini libro contra sermonem Arianorum excerptus est. Hanc expressit autor libri de Substantia dilectionis apud eundem Augustinum, quando dicit: Hæc est ordinata charitas; & præter ipsam omne quod agitur non ordinata charitas est, sed inordinata cupiditas. Quia videlicet ex Augustini & Scripturæ regula, quam supra declaravimus, amorem universum sic paulo antè diviserat, ut unus fons dilectionis inius saliens duos rivus infunderet: alter esset amor mundi cupiditas, alter amor Dei charitas. De quibus adijcit: Omnium malorum radix cupiditas; & omnium bonorum radix charitas. Hanc sanctus Leo tradidit accuratissimè in sermone quinto de jejuniis septimi mensis. Duo amores sunt, ex quibus omnes præcedunt voluntates, ita diversa qualitatibus, sicut dividuntur auctoribus. Rationalis enim animas, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi. In dilectione Dei nulla nimis: in dilectione autem mundi cuncta sunt noxia. Nec aliud omnino voluit sanctus Grego-

Ibid. cap. 22.

Handwritten note: *de mundi cupiditate*

523

Gregorius in libris moralium: *Qui terrenarum rerum amore vincitur, in Deo nullatenus delectatur. Esse quidem sine delectatione animam nunquam potest. Nam aut infirmo delectatur, aut summis: & quanto altiori studio exerceatur ad summa, tanto maiori studio torquetur ad infima: quantoque acriore curam amaretur ad infima, tanto repore damnabilis frigeat ad summa. Illa dumtaxat in verbis eius differentia est, quod delectationem loco amoris ponat, ut Augustinus frequentissimum est: & creaturas vocet infima, Deum summa. Ex illa verò*

CAPVT XX.

Derogitur radix trium primarum probationum: & cur nullum peccatum sine peccato vincatur ante fidem.

EX ijs que tribus istis postremis capitulis deducta sunt, jam facile est quoque intelligere rationem probationum, que primo loco collocata sunt, & aliquid obicitur: non dum detectis cardinibus, quibus nituntur, habere alicui fortasse videbantur. Si enim verum est, quod tanquam vestissimum Augustinus docet, non posse esse opus bonum, nisi ipsi iustitia celesti charitate diligatur, & ad Deum ipsum veluti ultimum finem referatur, quorum neutrum sine gratia & fide perficere potest: itemque si verum est, quicquid non fit ex illa iustitia & ultimi finis dilectione, ex mundi dilectione & illa culpabili cupiditate fieri, que tanquam amor rerum, que quisque invitum amittere potest, in toto malefaciendi genere dominatur, (regnat enim carnalis cupiditas, ubi non est Dei charitas) profecto sequitur apertissimè, non magis ullam omnino singulari, quam universalem legem ante fidem, que charitatis intentionem dirigit, sine peccato posse servari: quia ubi abest charitas, necesse est ut rei temporalis cupiditate fervetur; nec aliud agi lege tantum iubente potest, nisi ut fiat mandati eogniti pravaricatio; quia augetur prohibitione cupiditas, non finatur. Rursum sequitur non minus manifestè, nullum omnino esse cum cupiditatis tentatione conflictum ante gratiam, multoque magis, nullam esse de peccati tentatione victoriam, nisi forte talem conflictum & victoriam, iuxta quam peccatum peccato, sicut cupiditas alià cupiditate, superetur. Eadem denique perspicuitate sequitur, nullam omnino legem ante gratiam & fidem, nisi ex superbia vel timore, seu (ut uno verbo dici potest) solius rei temporalis cupiditate servari. Nam & superbia temporalis excellentiè cupidissima est, & timor rei temporalis amittenda in eisdem retinenda cupiditate fundatur. Ut quoque sese infidelis in mandatis quasi servandis verterit, cum charitate non moveatur, semper cupiditas illa cupiditas earum rerum, quas quisque invitum amittere potest, occurrat in faciem, neque eum à

diagramali utriusque amoris pugna quam exprimit, satis declarat, omnem infirmorum cupiditatem esse noxiam & perversam, quia non ex Patre, sed ex mundo est. Quare mox etiam eam improbat ex illa Scriptura Apostolica: *Nolite diligere mundum, neque ea que in mundo sunt: quia si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo. Et quare obsecro? Quia omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, que non est ex Patre, sed ex mundo est.*

1. Ioan. 1.

luis nexibus aut peccato, ante fidem, in ullo opere liberum esse sinat. Quid sicut ex precedentibus indissolubili veritatis concatenatione consequitur, ita ipsemet Augustinus, ne quis id à me excogitatum, vel aliquibus ratiocinandi prestigijs sibi illudi putet, multis in locis tradit.

Hinc enim est illud in expositione Epistolæ ad Galatas: *Qui non ducuntur spiritu, videlicet charitatem iustitiæ inspirante, de quo ibi secundum Apostolum loquitur, sequitur ut carne ducantur.* Quod alijs verbis eodem omnino tendentibus in libro contra sermonem Ariæ, dicitur, dixerat: *Spiritus interpellat id est, interpellare nos facit secundum Deum. Quod nisi faciat, non oramus nisi secundum istum mundum, ad explendam concupiscentiam carnis, & concupiscentiam oculorum, & ambitionem seculi, que non sunt a Patre, sed ex mundo sunt.* Et quid est carne duci? Audi Aug. sui sæculi interpretem: *Non autem pati adversitatem carnis, sed duci à carne damnatio est.* Hinc illud præclarissimum, & apertissimum: *Ista ergo dilectio mundi, quam Apostolicis verbis: Nolite diligere mundum, velut generalem fornicationem à Deo veritam esse fuisse docuerat, que universalem in se concupiscentiam obtinet mundi, generalis est fornicatio, que peccatur in corpus proprium: eo quod omnibus corporalibus, & visibilibus, & temporalibus desiderijs ac voluptationibus humanis indesinenter servit animus ab ipso creatore universorum desolatus, atque derelictus.* Nimirum, quia quocumque movetur desertus animus amore Dei, ex mundi cupiditate movetur; & ideo semper male movetur. Qua de re est & illud evidentissimum in questionibus super Exodo: *Quantumvis natuscunisque 9. 18. super cordis in malitia qualitas, id est, quæ cor habeat ad malum, suo stat visio, quod malevit ex arbitrio voluntatis; tamen qualitate mala ut hinc vel illuc moveatur, cum sive hinc, sive illuc male moveatur, causæ sit quibus animus propellitur.*

Quæ sine causa est, cur in huiusmodi animis ab amore creatoris desolatis nullum vitium verè vinci, sed solum unum per aliud superari